

CALABUIG

CALABUIG

Poblet agregat al municipi de Bàscara (Alt Empordà).

PRON. MOD.: *kalabúú* oït a Bàscara per JM de Casacuberta i a Viladamat per Coromines (xxii, 149.4).

DOC. ANT. «Villa Calapodii» a. 893 (Abadal, *Cat. Car. II*, 121.32); *Calabujo* a. 1020 (Alsius, *Nomenclator*, 26); *Calepodium* a. 1097; 1175 (Alsius, id.); «St. Feliu de Calabuig» a. 1157 (BABL iv, 187); *Calabuyg* 10 a. 1301 (Alart, RLR v, 319); *Calabug*; *Calapodio* a. 1362 (Alsius, id.).

HOMONIMS: Nom d'un poble antic, avui desaparegut, prop de St. Cugat: «in t. de Aqualonga, in loco v. Calabug» a. 1124 (*Cart. St. Cugat* 3, 66); *Calabug* a. 1211 (*Cart. St. Cugat* 3, 399).

És també el nom d'un mas a 2 h. de Cardona, prop del camí de Berga, que pertany al municipi de Montmajor (Berguedà), no lluny del Pujol de Planès (C.A.Torràs, *Pir. Cat.* viii, 189).

Segons el BLDC (II 1905, 252) existeix com a NL en el terme de Setaigües¹ (Sitaguas, de domini castellà, a la prov. de València).²

Hi ha documentada l'a. 1675 una «solana de Calabuuya [cal que entenguem Calabuja]» <(SOLANA) CALEPEDIA, que pertanyia a un Calepodius, al Mas Blanc, tocant a Bolòs. Avui és un topònim perdut. (Comunicació de Mn. Julià Pascual del 23-XII-68).

NP ANTIC: «*Calapodius Ispanus*» a. 812 (Abadal, *Cat. Car.* 313.30); «*Sendredus Calabuio*» a. 1033 (Terrassa, BABL 7, 486); «*Calepodius*, presbiter» a. 1122 (*Cart. St. Cugat* 3, 57) (cf. Aebischer, *Onom. Cat.*, 15, que dóna cites d'aquest nom en llatí i en grec).³

Del NP antic deriva el cognom modern *Calabuig* documentat per *AlcM* a vint pobles (sis del cat. or. i catorze del val.) i per Coromines a Font Figuera (xxii, 95.19: cognom de l'inf. de 50 anys), a Boadella (1938), a Vallada (xxxii, 76.16), a Banyeres Mrla (xxxvi, 20.4: mas de Paco C.), a Albalat dels Sorells (xxx, 121.5: Motor de C. [que l'IGC 19 x 32 corromp en Talaboch]), a Benimassot (xxxv, 69.8: poet de Calabuig, prop de Costurera), a Bocairent (xxxiv, 54.16; xxxiv, 47.21: maset de C.), i a Benicolet (xxxii, 169.6).

ETIM. Del NP llatí CALEPIDIUS que prové del grec *Καληπόδιος* que interpretem en el sentit de «el de peus bells, de bella figura». L'evolució fonètica seria CALEPIDIUS > Calapoio (amb assimilació de la e a la a) > Calabuio (amb l'evolució normal de la o breu del diftong oi en u) > Calabujo > Calabuig (cf. puig < PODIUM a *DECat* vi, 853.47a-859.16b).

APÈNDIX:

El *Calafuig*, partida del Pinós de Mondver (xxxvi, 69.23), possiblement ha de ser una forma arabitzada que ha de tenir el mateix origen etimològic que Calabuig. És sabut que l'àrab no admet la *p* romànica i que generalment la transforma en *b*, però una transformació en *f* és força versemblant que també es vagi produir (com en *Formentor* i *Formentera* < PROMONTORIUM, -ORIA, cf. E.T.C. II, 230-231); majorment

ajudant-hi la influència de l'arabisme *Calaf*. J. F. C.

¹ Per a *Calafuig*, V. l'apèndix a Calaf. — ² Hi ha un NL *Calabuche* en el te. de Vélez Rubio (Almeria). El lleon. *Villacalabuey*, situat al SE. de León, que en els textos llatins és anomenat *Villa Calaboi de Cea* a. 1162, no serà pre-romà com creu M. Pidal (*Origenes*, 158), sinó potser romànic i d'origen semblant. — ³ *Calepodius* és —com fa notar Mn. Segura (*Veü del M.* 1896, 411)— un sant, la festivitat del qual se celebra el 10 de maig.

CALACEIT

La important vila del Matarranya, uns 10 k. N. de Vall-de-roures, i uns 25 a l'OSO. de Gandesa. Oficialment cast. *Calaceite*.

PRON. POP.: *kalaséit* anotat 17 vegades el 1955 a tots els pobles de la comarca i alguns de la Terra Alta. *Gentilici*: *calaceitans*. Amb lleus addicions segueix vàlid el que se'n publicà en E.T.C. II, 68-69.

DOC. ANT. 1181: «*Favara*, podium de *Calezet*, Cretes, Arenis, Gandeia ---», amb var. *Calceit* (mal copiada *Calcent*) (Font Rius, *C. d. p.*, § 164); 1279: *Calazeyt* (*Rationes Decim.* I, 167); 1280: id. (ibid.).

ETIM. àr. *qal'a Zeid* 'castell de Zeid'. *Beseit*, els aragonesos *Vinaceite* i *Binaced*, i els cast. o port. *Villacet*, *Villazeide*, semblen contenir el mateix nom de persona. En BDC xxiv, 72, i a l'índex fonètic del DCEC es recullen exs. de la *z*-aràbiga estergida imperfectament en romànic per la sorda *ç*; el diferent tractament en el cas de *Beseit* (cf. aquest, supra) es pot explicar per la combinació africada de *bājt Zeid*. En els arabismes toponímics (com *Almacelles*) es va decidir respectar la grafia amb *c* (però no amb *ç*), sempre que fos de tradició constant: toca, doncs, conservar-la ací.

CALADROER

Antic castell i veïnat ja a la frontera lingüística, a la r. del terme de Bellestar (Fenolledès). El torrent de Caladroer, localitzat al Nord del poble, del qual pren nom, afluïx a l'Agllí.

PRON. POP.: *kaladré* oït a Montner (1960); *kæladrúé* a Nefiac i Illa (1960).

DOC. ANT. *Casal Adroario* 1020 (Salow, *Untersuchungen Grenzgebiet Lgd.-Rouss.*, 266; Alart, *InvLC*, s. v. *Caladroer*), *G. Andreu de Caladroerio* 1244 (Alart, id.), *in pascheriis de Caladroerio* 1276 (Alart, id., s. v. *pascher*), *Caladroerio* 1292 (Alart, id., s. v. *Caladroer*). Mencions addicionals citades per Ponsich (*Top.*, 170): *Caladroer* 1154, 1172, *castrum de Caladroherio* 1257, *term. de Caladroerio* 1330, *Caladroer* 1395, *Caladroher* 1410, *locus de Caladroherio* 1483, 1496, *Caladrue* 1483, *Caladrer* S. XIX.

ETIM. CASALE ADROARII el primer element del qual es reduí a *Cal-* mitjançant l'eliminació de la *-s-* (fon. *z*) davant el patronímic ADROARIUS < germ. *Adre-*